

СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ ПРАГМОНІМІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Сергій Омельчук

У сучасній українській онімній лексиці початку третього тисячоліття важливу роль відіграють словесні найменування конкретних предметів, виробів найрізноманітніших галузей господарства й виробництва. З погляду структурної організації прагмоніми як штучно утворені лексичні одиниці на позначення товарів, які виробляють серійно, надзвичайно розмаїті.

За кількістю компонентів у сучасній українській мові переважають однокомпонентні найменування товарних знаків (ТЗ). Ця група охоплює найменування з непохідною основою («Ажур», «Бесіда», «Верес», «Колос», «Корона», «Люкс», «Мрія», «Смак», «Чумак» та ін.) і найменування з похідною основою («Галичина», «Живчик», «Ласуня», «Простоквашино», «Розумниця», «Слов'яночка», «Стожар» та ін.).

З-поміж похідних словесних моделей ТЗ, утворених за допомогою афіксів, виокремлюємо: 1. Найменування з одним словотворчим афіксом («Добриня», «Нафтуся», «Струмок», «Тульчинка» та ін.), зокрема найменування зі зменшувально-емоційними суфіксами («Господарочка», «Мобілочка», «Садочок», «Хуторок» та ін.) і найменування із суфіксами, що вказують на національність або територіальну ознаку («Слов'яночка», «Україночка» та ін.). 2. Найменування з двома словотворчими афіксами («Ласунка»).

Менш уживаними в сучасній українській мові є субстантивовані моделі найменувань ТЗ, яким властива відприкметникова субстантивація («Березанська», «Знаменівська», «Лужанська», «Морські», «Моршинська», «Сорочинська», «Царичанська», «Яготинське» та ін.) і відприслівникова субстантивація («Легко», «Щедро» та ін.).

До непоширених словесних моделей ТЗ у сучасному українському мовленні належать складноскорочені найменування, утворені абрєвіацією («АВК», «МТС» та ін.), основоскладанням («Екомарка», «Європосуд» та ін.),

словоскладанням («*Київ-Конті*», «*Київстар*», «*Київхліб*», «*Поляна-Купель*», «*Спортмайстер*» та ін.).

Серед багаточленних назв ТЗ переважно більшість становлять двокомпонентні найменування, які мають такі структурні моделі: «прикметник + іменник» («*Луганські делікатеси*», «*Молочна імперія*», «*Себінські ковбаси*», «*Ситий двір*», «*Чорна карта*», «*Щедрий ДАР*» та ін.); «іменник + іменник» («*Перлина Аляски*», «*Принцеса Нурі*», «*Хіт продукт*» та ін.); «присвійний займенник + іменник» («*Наш молочник*», «*Наш сік*», «*Наша Ряба*» та ін.); «кількісний числівник + іменник» («*Три ведмеді*», «*Три корочки*» та ін.).

Двокомпонентні найменування, виражені синтаксичним словосполученням «прикметник + іменник», диференціюємо на три підгрупи, урахувавши лексико-граматичні розряди прикметників: «якісний прикметник + іменник» («*Весела корівка*», «*Повна чаша*», «*Смачне каченя*», «*Щирий кум*» та ін.); «відносний прикметник + іменник» («*Молочна імперія*», «*М'ясна лавка*», «*Чайна країна*» та ін.); «присвійно-відносний прикметник + іменник» («*Гаврилівські курчата*», «*Житомирські ласощі*», «*Карпатський чай*» та ін.). У синтаксичній структурі цієї групи найменувань прикметник переважно вжито в препозиції до іменника, проте незначну кількість назв цієї групи становлять словесні моделі, у яких прикметник стоїть у постпозиції до іменника («*Поляна Квасова*», «*Софія Київська*» та ін.).

Структурні моделі двокомпонентних найменувань ТЗ, до складу яких входять два іменники, у сучасній українській мові представлено такими типами: власні назви у складі лексичних словосполучень («*Бон Буассон*», «*Санта Бремор*», «*Фрекен Бок*» та ін.); іменник – загальна назва з іменником у ролі прикладки, вираженої власною назвою («*Квас Тарас*», «*Принцеса Нурі*», «*Принцеса Ява*» та ін.); поєднання двох іменників способом безприйменникового («*Перлина Аляски*» та ін.) або прийменникового керування («*Кава зі Львова*» та ін.).

Серед багаточленних словесних моделей ТЗ незначну кількість становлять трикомпонентні найменування («*Житомирська м'ясна гільдія*»).

Крім цього, на початку ХХІ ст. досить помітною стає тенденція використання однокомпонентних українських найменувань ТЗ, оформлених латинською графікою, наприклад: «*Botsman*», «*Danone*», «*Mobi-Doctor*», «*Osnova*», «*Perepoloh*», «*President*», «*Rozmova*», «*Roshen*», «*Sandora*», «*TORNADO*», «*Zarina*» та ін. До того ж окремі словесні моделі в сучасній українській мові функціонують паралельно як в українському написанні, так і в латинському, зокрема: «*Основа*» і «*Osnova*», «*Розмова*» і «*Rozmova*», «*Сандора*» і «*Sandora*».

Постійне поповнення найменувань товарів різноманітними словесними моделями, відкритість онімної системи для впливів, плінність моди, і як наслідок, виникнення і зникнення мотивів номінування зумовлює актуальність проведення подальших лінгвістичних досліджень найменувань ТЗ у різних аспектах, зокрема семантичному, стилістичному, прагматичному, функційному тощо.

Відомості про автора

Прізвище, ім'я, по батькові	Омельчук Сергій Аркадійович
Тема доповіді	СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ ПРАГМОНІМІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ
Місце роботи / навчання	Херсонський державний університет
Посада	докторант кафедри мовознавства, доцент кафедри мовної освіти
Науковий ступінь та вчене звання	кандидат педагогічних наук, доцент, дійсний член Української академії акмеологічних наук
Домашня адреса	вул. Комкова, б. 92, кв.59, м. Херсон-11, 73011
Контактний телефон	(050)210-68-31; (067)966-83-70